

ז'יל סופרוויל

הציפור

צפור, מה את מחפשת, מעופפת מעל ספרי הכל זר לך בחדר הזה הצר.

- אני לא מפירה את החדר שלך, רחוקה ממך מעולם לא נטשתי את חרשי, אני על העץ שבו הסתרתי את קני, הכן אחרת את כל מה שקורה לך, שכח צפור.
- אבל אני רואה מקרוב את טפריך, את מקורך.
- ללא ספק אתה יכול לקרב מרחקים
- אם עיניך מצאו אותי זה לא באשמת
- אבל את נמצאת כי הרי את משיבה.
- אני משיבה לפחד שתמיד יש בי מפני האדם, אני מזינה את קטני, אין לי בלוי אחר.
- הם הסוד שאני משמרת במעמקי אפולוית של עץ אשר האמנתי שדחיסותו היא כשל קירותיכם. עזב אותי על הענף שלי ושמר את מלותיך, אני חוששת ממחשבתך כמפני יריה.
- הרגיעני את לבך השומע אותי מתחת לנוצה.
- אבל איזו זועה הסתירה את הרך שלך האפל אה! הרגת אותי, אני נופלת מהעץ.
- אני צריכה להיות לבד, אפילו מבט של צפור ...
- אבל הרי הייתי רחוק, בעיני חרשותי הגדולות!

ז'יל סופרוויל - Jules Supervielle (1844-1960)
 משורר וסופר צרפתי-אורוגואי. נולד באורוגואי להורים צרפתים, אשר מתו בילדותו המוקדמת בעת ביקור בצרפת, כנראה מכולרה, בשל שתיית מים מזוהמים. דודו ודודתו גידלו אותו באורוגואי ובגיל שלוש-עשרה נודע לו באקראי שאינם הוריו. בצעירותו הגיע לפריס. בשל עניינו בשירה הומניסטית יותר שמר על ריחוק מהסוריאליסטים ומגישתם (בין השאר כתיבה אוטומטית ורודנותו של הלא מודע). עם זאת הכיר בחשיבותם של המודרניסטים ובחידושי הסוריאליזם. מרבית חייו עברו עליו בין שתי המולדות. בשיר 'הציפור' יש הדהוד של קורות חייו וכן של שורות ידועות של רסין וקורני תוך ויתור על החריזה הקלאסית.

קריאה חוזרת

ענת חנה לזרע

"ציור לי כבשה"

יקיר בן משה: את, לו היה לנו קלדינט, מוסד ביאליק 2013, 99 עמ'

בספר השירה את, לו היה לנו קלדינט מבצע המשורר יקיר בן משה סיבוב מרשים וכשיא הטבעיות מפנה את גבו אל האקזיסטנציאליסטי, אל הקיום העקר ואת פניו אל האסנציאליסטי, אל פוריות המשמעות.

"... כשהראש ריק מפל מה שהיה, מפל מה שאינה, רק אז יש להסתובב." הוא מתיר חבלים בסוף השיר 'בבת אחת' (עמ' 42).

האבהות מביאה סיבותיה עמה ומציבה בפניו זווית ושדה ראייה חדשים: מעתה יקדיש מבטיו לעבר אחד: שני ילדיו. ישים פעמיו לצלילי רגשות מכוננים, יחדד את התודעה ויגדיר את האני דווקא באמצעות התמקדותו בראיית הזולת: "נולדו לי שנים, שאינני אני" ('חשבון פשוט', עמ' 15). יקבע את חירותו גם במסגרת גזרות: "תמיד מחדש: החפש נצח/ בהטית הראש, בעפעוף העין ובתנופת גפרור הלב/ הנתנו למרחקים, כשהגוף מתלקח, בוער ודועך." (כמו לראשונה, עמ' 17). יהיה שמח וטוב לב: "יהבית שו, אור הירח/ מציף את הגוף ... בשעה שהלילה/ פורץ בכבי, מאשר, כל הטוב הזה שיך לזו" (האם בכל צריח מסתתר נסיך מאוהב, עמ' 14), כל זאת חרף היות ההורות פרח בעל חוחים או בובה מפלצתית, חרף רדיפת הראגה ונסיגת הזוגיות, שני יצורים פראיים.

לא רק שבן משה אינו עוצר את הזמן, הוא מחקה את פלא הבריאה, לא רק בהבאתו ילדים לעולם ובבריאת עולם לילדיו, למעשה הוא בורא את עצמו: "החלטנו להתחיל מחדש/ להשיב את התפוח אל העץ/ ... להחזיר את השמש אל התהו/ ואת הפחד אל הבהו -/ לגלגל מחדש סדרי עולם" (שלא לאבד את מטוטלת הבריאה, עמ' 21).

בספרו נתמך בן משה בהלך רוח קיומי-מהותי השורה בספר הנסיך הקטן של הסופר אנטואן דה סנט אכזופרי, בשיר המשמש מעין הקדמה לספר (קודם לשער הראשון) 'אגרוף יופי' (עמ' 7-8) הוא עושה זאת ביתר שאת ובקול העומק. בדומה לנסיך הקטן, גם הוא יוצא למסע רוחני המקרב אותו אל ההרדיות הרחק מעיני ציפיות, תבניות, כבלים ומוסכמות המאפיינים מבוגרים בראייתם את העולם, רק שהוא עושה דרכו במסגרת משפחתית, בעיקר הורית ולא במפגשים עם דמויות מדומיינות, אצלו הזולת הוא ילדיו. כך הוא פותח את השיר:

"כלם מצפים ממני לכתב שירים, להתעמל, לשוב ולגלגל תלתלים -/ ואני טוען שטוב לי ככה, כל עוד בני אומר 'פי אבא' / כשהוא מצליח להכניס את המוצץ לכיס המכנסים..."

האבהות פותרת איזה סוד מכוער, מפתח עמוקות לראות הנחבא בין קפלי, מצעירה פעמים אף מרקידה אותו פנימה בעודה מרתקת אותו לילדיו, לכיתו. אין היא התייצבות למשימה, לא נכונות למעורבות, לא היעדרות לסיוע, לא לקיחת חלק. יש כאן טבע העושה את שלו, שלם וחופשי בדבקותו, מחזר וגם מתמסר, מתקדש ומתמכה, לא במובן שהוא בולע את האני, נהפוך הוא - מכונן אותו.

"...אם תאלפני נהיה זקוקים האחד איש לרעהו: אתה תהיה בשבילי אחד ויחיד בעולם, ואף אני אהיה בעיניך אחד ויחיד בעולם כולו..." מנחיל השועל לנסיך הקטן שיעור באילוף. רק באמצעות אילוף יוכלו לרקום קשר, לראות ויותר מכך להבחין האחד בשני, להבריל, לייחד מכל דומיהם, להזדקק זה לזה. כשמבין הנסיך הקטן כי אולף בידי שושנה נפרד ממנו השועל: "הזמן שהקדשת לשושנתך הוא המשווה לה חשיבות כה רבה... לעולם ערב אדם לשלומו של אותו שהוא מאלפו. ערב אתה לשלום שושנה שלך".

ובן משה: "... לפני כמה ימים קטפתי לו שושנה והצבעתי על קפלי עלי הכותרת, שאינם דומים לדבר, גם לא לאלהים. השושנה הזו היא הסוד העמק של הטבע! יכול הייתי לומר לו, אבל שמחתי שלא הוספתי דבר לתחושת הראשוניות..." מאזן על כפות המאזניים אהבה (עצמית-לזולת). בין הנחלת עולמו והתהוות יחידנית של עולם ילדו מפלס נתיב שבו אין הוא עוד עיקר העיקרים, לא הרוח היחידה לדברים. אין במעשהו רפיון, יש בו שדרה.